

AGRESİF ÇOCUK

Hemen hemen her çocuk yuvasında, özellikle saldırgan davranışlar gösteren bir veya birkaç çocuk bulunur. Öğitmenler genellikle ne yapacaklarını bilemezler: Bir yandan diğer çocukları korumak, diğer yandan da agresif çocuğa yardım etmek isterler. Ama nasıl?

Parkta, yuvalardaki çocuk gruplarında veya okulda, daha doğrusu çocukların toplu olduğu yerlerde genellikle en azından bir çocuk vardır ki, genellikle erkek çocuğudur, diğerlerini rahatsız eder; her fırsatta onları itmek, ısırarak veya onlara vurmaya ister ve yapar da. Diğer çocukların anneleri, veliler sinirlenir; genellikle de agresif çocuğun ailesinin eğitiminin yanlış olduğunu düşünür, şikayet eder ve mümkünse bu çocuğun gruptan, sınıftan atılmasını veya uzaklaştırılmasını isterler.

Öğretmenle, eğitimciyle, müdürle tartışmalar başlar, çocuk cezalandırılır, kimse yanına yaklaşmaz. O artık damgalanmıştır. İşte, tam da bu noktada dikkat etmek gerekir: Unutulmamalı ki, yarın bu tutum içinde olan velilerin çocukları da aynı şeyleri yapabilir. Çünkü bütün küçük çocuklar onlara ilk anda hoş gelen, heyecanlandıran, gücünü ortaya koyan şeyleri yapıp denemek isterler. Vurmak, ısırarak, saçından çekmek caziptir, heyecan vericidir; güçlü olduğunu, kuvvetini, elinin çabukluğunu göstereceği yollardır bunlar. Şüphesiz bir- iki yaşındaki bir çocuk altı yaşındaki bir komşu kızının saçını çekiyorsa konu olmaz. O henüz bu yaşlarda başka çocukların hislerini anlayamaz, kendini onun yerine koyamaz. Bu nedenle de yetişkinler dikkat etmeli ve onu engellemelidir, engelleyebilmek için mümkün olduğunca göz önünde olmalıdır.

Çocuk zamanla, yaşı ilerledikçe bu davranışının yetişkinlerce onaylanmadığını, annesinin üzüldüğünü fark edecek; diğerlerine acı verdiğini, kendini kabul ettirmek için başka yolların olduğunu öğrenecektir. Ancak çocuk, yaşı ilerlemiş olsa da davranışlarını değiştiremeyebilir. Çünkü o sürekli bu yolla başarılı olmuştur, istediklerini bu yolla elde etmiş, vurarak, iterek istediği oyuncakları arkadaşının elinden almış, hatta artık diğer çocuklar o vurmadan, tekmelemeden onun istediklerini yapar olmuşlardır. Ya da çocuk kendi isteklerini ifade etmek için başka bir yol göremez, bilmez. Genellikle kendini sözlü olarak iyi ifade edemeyen, ifade ve konuşma zorluğu olan ve de konuşabilmek için tez canlı, sabırsız olan çocuk için ısırarak, tükürmek tavrı almaya veya derdini anlatmaya göre en kolay ve hızlı yoldur.

Bazı çocuklar daha fazla dikkat çekmek için bu rolde ısrarlı olurlar. Onlar bilirler ki, eğer oyun oynarken yanındakini bağırtırsa, canını acıtırsa, elindeki arabayı hızla alırsa öğretmeni gelecek, ne olduğunu soracak, onun yine ne yaptığını öğrenmek isteyecek, yani bir kez daha o konu olacak, dikkat çekecektir. İstediklerini zaten budur. Oysa arkadaşı ile sakin oynasa kimsenin dikkatini çekmeyecek, kimse yanına gelmeyecek, ne yapıyorsun diye sormayacaktır.

Bir diğer konu ise şudur: Genelde özgüveni olmayan veya özgüveni hırpalanmış olan çocuk, en azından fiziksel olarak güçlü olduğunu göstermek ve bunu sürekli olarak yeniden ispat etmek ister. Böyle çocukların genellikle sosyal deneyimi azdır. Onlar diğer çocukların mimiklerine, bakışlarına, tavırlarına pek anlam veremezler, anlayamazlar ve her zaman, en sıradan, doğal bir durumda bile kendilerine karşı bir tavır olduğunu düşünürler, tetikte kendilerini sürekli savunmada tutarlar. Tüm bunlar ve benzeri nedenlerle yetişkinler çocukları saldırgan tutumlarından uzaklaştırmak istiyorlarsa, önce yukarıda anlatıldığı gibi bu davranışı ortaya çıkaran sebebi bulmalıdırlar. Ondan sonra, çocuğa zaman tanınmalıdır. Değişim için ilk önce zaman gereklidir. Genellikle okul çağına kadar çocuklar için tartışmak kavga etmek, birbirine vurmaya, hızla girişmek demektir. Yavaş yavaş bu tutumlarını terk ederler. Ancak bu bizlerin sürekli davranışlarını doğru bulmadığımız, devamlı ayıpladığımızı söylememizle olmaz. Çoğu kez bu tutum ters teper.

Diğer yandan birçok ailede erkek çocukların süratle vurması veya tekme atması genellikle normal görülür. Hatta “görüyor musun yaramazı, kaşla göz arasında ne yaptı” derken biraz da memnuniyet, hayranlık dile getirilir. Çoğu kez “erkek çocuğu dediğin biraz haylaz, yaramaz olmalı” denilerek çocuğa rolü verilir ve bu rol onaylanır da. Kız çocuğu yapmaz, yapmamalı, kıza yakışmaz, ayıp derken”, ama o erkek, doğasında var, ne yapsan engelleyemezsin” denilmez mi? Çoğu durumda, yaşamın birçok alanında zaten erkek çocuğu eğer erkek gibi erkek olmak istiyorsa vurucu olması gerektiğini ve erkek rolünün de bu davranış biçimi olduğunu görmektedir. Kız çocuğu da genellikle kurbandır, kurban rolünde kalır. Ve yine birçok kız çocuğu kendileri lehine durumu değiştirmek için saldırıyı yavaşça, sinsice(!) yaparlar; çimdirek, sessizce saç çekerek.

Eğer bir çocuk diğerini döverse, ona vurursa biz yetişkinler dikkatimizi önce kurbanı vermeliyiz. İlk anda saldırgan çocuğu bir kenara almalı, onunla ilgilenmemeliyiz. Çünkü yukarıda belirttiğim gibi o dikkati çeksın diye sıkıştır arkadaşının kolunu. Biz onun elinden metodunu, onun silahını almamız. Bunu nasıl yapabiliriz? Ona başka metotları göstererek. Düşünmeliyiz: bu çocuk özellikle neleri iyi yapıyor, neyle, hangi özellik ve beceri ile diğer çocukların dikkatini çekebilir? Hangi durumda diğer çocuklar kendi içlerine onu kabul ederler? Kendisini ifade edebilmesi, isteklerini dillendirmesi için farklı durumlarda neler yapıyor? Şüphesiz onun da saldırmadığı, farklı davrandığı durumlar oluyordur. Bu durumları gözleyelim ve ödüllendirelim.

Çocuk grubu içinde, vuranın, saldıranın rolü, izleyenler ve vurulanlar, itilenler olmazsa anlaşılmaz. Daima özellikle kuvvetli olan, biraz daha yaşça büyük olan bu rolü alacaktır. Eğer bir çocuk birkaç kez agresif davranırsa, ki olabilir, diğerleri deneyimleri ile bu çocuğu da kabullenirler. Eğer çocuk elleriyle sorunu çözmeye kalkmış ise, diğer hepsi için kimin suçlu olduğu, kimin ilk önce başladığı bellidir. O fişlenmiştir, yaptığı diğer olumlu, iyi şeyler hiç görülmez. “Yalancının mumu yatsıya kadar yanar” misali, kimse ona inanmaz ve güvenmez. Diğerleri onunla oynamak, beraber olmak istemez ve kendini farklı yönleriyle gösterme şansı azalır. O da giderek günah keçisi rolünü benimser ve “her zaman saldıran” çocuk tipini kendi de kabullenir ve bu rolü oynar. Hele ki ona kötü davranıldığını hisseder ve görür ise, hiç değiştirmeden ve dozunu artırarak devam eder. Vurur, ısırır, tekmeler. Ve diğerleri haklı olduklarını bir kez daha görür onu dışlamaya devam eder, bu böylece sürer gider.

Diğer bir konu ise, çocuğun agresifliğinin grup içinde çözülmesi, yani konuyu grup ortamında çok yönlü ele alma gerekliliğidir. Ayrıca sorunu grup içinde çözmek aile içinde çözmeye göre daha kolaydır. Çocuk, evde belki de çok farklı davranıyordu. Evde azarlamak, bağırarak ve ceza vermek genellikle duruma yardımcı olmaz, sorunu ağırlaştırır.

Sonuç olarak, grup içinde saldırgan davranışlar gösteren çocuklar dışlanmamalı, olay sosyal bir görev olarak benimsenmeli, eğitimciler ele almalıdır. Sonuçtan herkes, çocuk da, arkadaşları da, öğretmen ve veli de bir şeyler öğrenecektir.